

RPW/38301/2021 P
Data: 2021-05-31
MK1S

ANDERSEN.

Katowice, 26 maja 2021 r.

Adresat: Minister Klimatu i Środowiska
ul. Wawelska 52/54
00-922 Warszawa

Wnioskodawca: [REDACTED]

reprezentowana przez: [REDACTED]

adres do doręczeń: [REDACTED]

PETYCJA O PODJĘCIE ROZSTRZYGNIĘCIA

Działając w imieniu [REDACTED] spółka z ograniczoną odpowiedzialnością [REDACTED] (dalej: „Wnioskodawca” lub „Spółka”), w powołaniu na udzielone pełnomocnictwo (w załączeniu), na podstawie art. 2 ust. 1, ust. 2 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, wnoszę o podjęcie przez tut. Organ rozstrzygnięcia w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa dotyczących prowadzonej przez Spółkę działalności gospodarczej, poprzez wskazanie sposobu stosowania art. 9 ust. 2 oraz art. 10b ust. 2 w zw. z ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska przez dokonanie Organ rozstrzygnięcia poprzez udzielenie odpowiedzi na pytania:

- 1) Czy osoba przesłuchiwana w toku kontroli prowadzonej przez inspekcję ochrony środowiska w oparciu o art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (w brzmieniu obowiązującym od 18 sierpnia 2018 r.) ma prawo do skorzystania z instytucji odmowy zeznań lub odmowy odpowiedzi na pytania na podstawie art. 83 § 1 i 2 k.p.a., a jeśli tak – czy organ inspekcji ochrony środowiska prowadzący kontrolę i dokonujący przesłuchania ma obowiązek pouczenia takiej osoby w trybie art. 83 § 3 k.p.a. o treści uprawnień wynikających z art. 83 § 1 i 2 k.p.a.?
- 2) Czy osoba przesłuchiwana w toku kontroli prowadzonej przez inspekcję ochrony środowiska w oparciu o art. 10b ust. 2 w zw. z ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska ma prawo skorzystania z instytucji odmowy odpowiedzi na pytania na podstawie art. 183 § 1 k.p.k., a jeśli tak - czy organ inspekcji ochrony środowiska prowadzący kontrolę i dokonujący przesłuchania ma obowiązek pouczenia takiej osoby w trybie art. 300 § 3 k.p.k. o treści uprawnienia wynikającego z art. 183 § 1 k.p.k.?

I. Stan faktyczny

1. Spółka prowadzi działalność gospodarczą, której głównym przedmiotem jest gospodarowanie odpadami (PKD 38.22.Z.). W związku z przedmiotem działalności Spółki, Spółka podlega kontrolom właściwego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (dalej: „WIOŚ”). Kontrole mają charakter planowy i pozaplanowy, w ramach kontroli pozaplanowych incydentalnie występują również kontrole interwencyjne (w tym miała miejsce kontrola związana z przeciwdziałaniem popełnienia wykroczenia).
2. W toku prowadzonych kontroli, inspektorzy WIOŚ dokonują czynności określonych w art. 9 ust. 2 pkt 6 oraz art. 10b ust. 2 w zw. z art. 1 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (dalej: „ustawa IOŚ”), w tym przesłuchań osób (pracowników oraz członków organów Spółki). Przesłuchania prowadzone są (w zależności od przedmiotu kontroli) w oparciu o art. 9 ust. 2 pkt 6 lub art. 10b ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 1 pkt 5 i 6 ustawy IOŚ.
3. W przypadku dokonywanych przesłuchań, osoby przesłuchiwane (niezależnie czy przesłuchanie nastąpiło w oparciu o art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy IOŚ, czy też art. 10b ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 1 pkt 5 i 6 ustawy IOŚ) pouczone były:
  - 1) o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, o której mowa w art. 233 § 1 k.k.
  - 2) o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, o której mowa w art. 233 § 1a k.k.
  - 3) o prawie odmowy zeznań lub odpowiedzi na pytanie z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższym, zgodnie z art. 233 § 3 k.k.

II. Interpretacja przepisów przez Wnioskodawcę

1. Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy IOŚ: „Przy wykonywaniu kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska inspektor uprawniony jest do żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego przy jednoczesnym pouczeniu ich o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, o której mowa w Kodeksie karnym”. W myśl art. 10b ust. 2 pkt 3 w zw. z art. 1 pkt 5 i 6 ustawy IOŚ: „W przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku określonego w art. 182, art. 183 lub art. 186 Kodeksu karnego albo wykroczenia określonego w art. 154 § 2 Kodeksu wykroczeń, albo wykroczeń, o których mowa w art. 330-334, art. 335a-336, art. 337a-355 i art. 358-360 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska; art. 171-177 i art. 180-192 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach Główny Inspektor Ochrony Środowiska,

wojewódzki inspektor ochrony środowiska lub upoważnieni inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska mogą podjąć czynności, o których mowa w ust. 2. Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska lub upoważnieni inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska mogą podjąć czynności polegające na żądaniu pisemnych lub ustnych informacji oraz przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego przy jednoczesnym pouczeniu ich o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, o której mowa w Kodeksie karnym."

2. Artykuł 10b został dodany do ustawy IOŚ z dniem 18 sierpnia 2018 r., na mocy ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw. Na mocy tej samej ustawy nowelizującej, aktualne brzmienie otrzymał art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy IOŚ. Do dnia 18 sierpnia 2018 r. art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy IOŚ brzmiał: „*Przy wykonywaniu kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska inspektor uprawniony jest do żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego*”.
3. W myśl art. 233 § 1 - § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny: „§ 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. § 1a. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. § 2. Warunkiem odpowiedzialności jest, aby przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie. § 3. Nie podlega karze za czyn określony w § 1a, kto składa fałszywe zeznanie, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania.”
4. Do zmiany przepisów dokonanych nowelizacją ustawy IOŚ z dnia 20 lipca 2018 r. osoby przesłuchiwane przez inspektorów inspekcji ochrony środowiska w toku kontroli (w oparciu o art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy IOŚ) nie podlegały odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań (wobec braku pouczenia o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań). Zatem przepisy ustawy IOŚ sprzed nowelizacji z dnia 20 lipca 2018 r. regulowały tematykę przesłuchania osób w trakcie kontroli w identyczny sposób jak czynią to nadal m.in. przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (art. 153 ust. 1 pkt 3: „*Przy wykonywaniu nadzoru i kontroli upoważnionym pracownikom organów administracji geologicznej oraz pracownikom organów nadzoru górniczego, w granicach ich właściwości rzeczowej i miejscowej, przysługuje, po okazaniu legitymacji służbowej, prawo: żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób*”).

5. Przepisy proceduralne (Kodeks postępowania karnego, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania administracyjnego) dotyczące przesłuchiwania osób (świadków) wprowadzają regulacje statuujące prawo świadka do odmowy odpowiedzi na pytanie oraz każdorazowy obowiązek prowadzącego przesłuchanie pouczenia przesłuchiwanej osoby o prawie odmowy odpowiedzi na pytanie. Instytucja prawa odmowy odpowiedzi na pytanie przez świadka stanowi praktyczną realizację gwarancji *nemo se ipsum accusare tenetur* (oznaczającej zakaz zmuszania kogokolwiek do samooskarżenia i dostarczania przeciw sobie dowodu) i wypełnia konstytucyjną zasadę prawa do obrony, wynikającą z art. 42 ust. 2 Konstytucji. Z uwagi na charakter regulowanej materii (odpowiedzialność za przestępstwa) prawo świadka do odmowy odpowiedzi na pytanie najwięcej uregulowane zostało w Kodeksie postępowania karnego; Kodeks postępowania administracyjnego przewiduje szersze zastosowanie tej instytucji.
6. Zgodnie z art. 183 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (dalej: „k.p.k.”): *„Świadek może uchylić się od odpowiedzi na pytanie, jeżeli udzielenie odpowiedzi mogłoby narazić jego lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe”*. W myśl art. 300 § 3 k.p.k.: *„Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się świadka o jego uprawnieniach i obowiązkach określonych w art. 177-192a (...)”*. Zgodnie z art. 41 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (dalej: „k.p.w.”): *„Przy przeprowadzaniu dowodu z zeznań świadka stosuje się odpowiednio przepisu art. 177, art. 178, art. 178a, art. 182, art. 183, art. 185-190, art. 191 § 1-2 oraz art. 192 Kodeksu postępowania karnego”*.
7. Natomiast w myśl art. 83 § 1 – 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: „k.p.a.”): *„§ 1. Nikt nie ma prawa odmówić zeznań w charakterze świadka, z wyjątkiem małżonka strony, wstępnych, zstępnych i rodzeństwa strony oraz jej powinowatych pierwszego stopnia, jak również osób pozostających ze stroną w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli. Prawo odmowy zeznań trwa także po ustaniu małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli. § 2. Świadek może odmówić odpowiedzi na pytania, gdy odpowiedź mogłaby narazić jego lub jego bliskich wymienionych w § 1 na odpowiedzialność karną, hańbę lub bezpośrednią szkodę majątkową albo spowodować naruszenie obowiązku zachowania prawnie chronionej tajemnicy zawodowej. § 3. Przed odebraniem zeznania organ administracji publicznej uprzedza świadka o prawie odmowy zeznań i odpowiedzi na pytania oraz o odpowiedzialności za fałszywe zeznania.”*
8. Mając na uwadze powyższe, dla działalności gospodarczej prowadzonej przez Spółkę istotne jest podjęcie rozstrzygnięcia w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa, poprzez udzielenie odpowiedzi na pytania:

- 1) Czy osoba przesłuchiwana w toku kontroli prowadzonej przez inspekcję ochrony środowiska w oparciu o art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (w brzmieniu obowiązującym od 18 sierpnia 2018 r.) ma prawo do skorzystania z instytucji odmowy zeznań lub odmowy odpowiedzi na pytania na podstawie art. 83 § 1 i 2 k.p.a., a jeśli tak – czy organ inspekcji ochrony środowiska prowadzący kontrolę i dokonujący przesłuchania ma obowiązek pouczenia takiej osoby w trybie art. 83 § 3 k.p.a. o treści uprawnień wynikających z art. 83 § 1 i 2 k.p.a.?
- 2) Czy osoba przesłuchiwana w toku kontroli prowadzonej przez inspekcję ochrony środowiska w oparciu o art. 10b ust. 2 w zw. z ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska ma prawo skorzystania z instytucji odmowy odpowiedzi na pytania na podstawie art. 183 § 1 k.p.k., a jeśli tak - czy organ inspekcji ochrony środowiska prowadzący kontrolę i dokonujący przesłuchania ma obowiązek pouczenia takiej osoby w trybie art. 300 § 3 k.p.k. o treści uprawnienia wynikającego z art. 183 § 1 k.p.k.?

ad 1

9. W ocenie Spółki, wynikającej z wykładni przepisów, osoba przesłuchiwana w toku kontroli prowadzonej przez inspekcję ochrony środowiska w oparciu o art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (w brzmieniu obowiązującym od 18 sierpnia 2018 r.) ma prawo do skorzystania z instytucji odmowy zeznań lub odmowy odpowiedzi na pytania na podstawie art. 83 § 1 i 2 k.p.a. Ponadto organ inspekcji ochrony środowiska prowadzący kontrolę i dokonujący przesłuchania ma obowiązek pouczenia takiej osoby w trybie art. 83 § 3 k.p.a. o treści uprawnień wynikających z art. 83 § 1 i 2 k.p.a.
10. Co prawda kontrola prowadzona w trybie art. 9 ustawy IOŚ jest inną formą działania organów administracji publicznej niż postępowanie administracyjne, to jednak prowadzenie kontroli (której przebieg i ustalenia odzwierciedla właśnie protokół kontroli) stanowi przypadek ustalania stanu faktycznego przed wszczęciem postępowania administracyjnego¹. Skoro zatem w toku kontroli (w tym poprzez przesłuchanie osób) ustalany jest stan faktyczny, w oparciu o który możliwe jest wszczęcie wobec danego podmiotu określonych postępowań, w których władczo będą rozstrzygane prawa i obowiązki tego podmiotu w drodze decyzji (art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy IOŚ), to wykładnia systemowa (wobec braku stosownej regulacji dotyczącej przesłuchania świadków w ustawie IOŚ) uzasadnia odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

---

¹ Zob. B. Rakoczy, Charakter prawny i znaczenie protokołu kontroli prowadzonej przez organy administracji weterynaryjnej w postępowaniu administracyjnym [w:] Studia z Zakresu Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, tom 6 2014, str. 9 - 18

11. Jak wskazuje się w doktrynie: „Inspektorzy otrzymali zatem kompetencję przesłuchania określonej osoby w charakterze świadka z uprzedzeniem o treści art. 233 § 1 k.k. (zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy). Z przesłuchania świadka należy sporządzić protokół (art. 67 § 2 pkt 2 k.p.a.). Podkreślenia wymaga, że inspektor IOŚ nie ma uprawnienia do przesłuchiwania osób w charakterze podejrzanych. Uprawnienie nadane tym przepisem należy odróżnić od przesłuchania określonej osoby w charakterze świadka w toku czynności określonej w art. 10b ust. 2 pkt 3 u.IOŚ. Treść tych przepisów jest niemal identyczna z jednym wyjątkiem, mianowicie podczas kontroli inspektor jest uprawniony również do wzywania osób, czego nie można mu zrobić na podstawie przepisu art. 10b ust. 2 pkt 3 u.IOŚ”.² Skoro zatem z przesłuchania świadka należy sporządzić protokół w trybie Kodeksu postępowania administracyjnego, to przesłuchanie w toku kontroli, prowadzone na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy IOŚ, powinno nastąpić z zachowaniem również innych reguł k.p.a. Poprzestanie jedynie na przytoczeniu art. 233 § 3 k.k. nie jest wystarczające.

ad 2

12. W ocenie Spółki, wynikającej z wykładni przepisów, osoba przesłuchiwana w toku kontroli prowadzonej przez inspekcję ochrony środowiska w oparciu o art. 10b ust. 2 w zw. z ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska ma prawo skorzystania z instytucji odmowy odpowiedzi na pytania na podstawie art. 183 § 1 k.p.k. Ponadto organ inspekcji ochrony środowiska prowadzący kontrolę i dokonujący przesłuchania ma obowiązek pouczenia takiej osoby w trybie art. 300 § 3 k.p.k. o treści uprawnienia wynikającego z art. 183 § 1 k.p.k.
13. Odnośnie do art. 10b ust. 2 pkt 3 ustawy IOŚ doktryna wskazuje, że „Zastosowanie znajdują przepisy art. 41 k.p.w. oraz art. 177, 178, 178a, 182, 183, 185–190, 191 § 1–2 oraz art. 192 k.p.k.”³. Zatem słuchanie świadka w oparciu o art. 10b ust. 2 pkt 3 ustawy IOŚ wymaga wprost pouczenia o treści art. 182 k.p.k. oraz art. 183 § 1 k.p.k. Poprzestanie jedynie na przytoczeniu art. 233 § 3 k.k. nie jest wystarczające.
14. Wnioskodawca wskazuje, że interpretacja przepisów powołanych w niniejszej petycji w sposób odmienny niż dokonany przez Spółkę prowadziłaby do wniosków *ad absurdum*. W takim bowiem przypadku (brak uprawnienia osób przesłuchiowanych do odmowy odpowiedzi na pytanie w oparciu o przepisy k.p.a. lub k.p.k., jak również brak obowiązku pouczenia przesłuchiowanych osób o posiadanych uprawnieniach) prowadziłaby do sytuacji, w której inspektor inspekcji ochrony środowiska prowadzący kontrolę miałby uprawnienia szersze niż prokurator prowadzący postępowanie karne. Ten ostatni przystępując do

² D. Danecka [w:] W. Radecki, D. Danecka, *Inspekcja Ochrony Środowiska. Komentarz*, Warszawa 2020, art. 9.

³ D. Danecka [w:] W. Radecki, D. Danecka, *Inspekcja Ochrony Środowiska. Komentarz*, Warszawa 2020, art. 10(b).

przesłuchania świadka obowiązany jest do respektowania uprawnienia świadka do odmowy odpowiedzi na pytania, jak również ma obowiązek pouczenia świadka o tym uprawnieniu.

15. Ponadto taka wykładnia (odmienna od wykładni dokonanej przez Stronę) prowadziła by do wniosku, że obecna treść art. 9 ust. 2 oraz art. 10b ust. 2 w zw. z ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy IOŚ narusza gwarancji *nemo se ipsum accusare tenetur*, a więc art. 42 ust. 2 Konstytucji.
16. Za wypełniającą gwarancję *nemo se ipsum accusare tenetur* nie może być również uznane pouczenie o treści art. 233 k.k. (w szczególności art. 233 § 3 k.k.). Po pierwsze art. 233 k.k. jest przepisem prawa materialnego ustanawiającym przestępstwo fałszywych zeznań, nie przepisem proceduralnym dotyczącym prawa odmowy odpowiedzi na pytania. Po drugie, pouczenie o treści art. 233 k.k. stanowi przesłankę ponoszenia odpowiedzialności karnej za przestępstwo fałszywych zeznań (art. 233 k.k. § 2), a nie formę realizacji konstytucyjnych praw i wolności. Ponadto, w świetle art. 233 § 1a k.k., dodanego do Kodeksu karnego nowelą z 2016 r., utraciła aktualność teza wynikająca z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., sygn. akt I KZP 26/07, w której SN uznał, że nie popełnia przestępstwa fałszywych zeznań, kto umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla jego prawa do obrony.

* * *

Mając na uwadze powyższe, Spółka wnosi o podjęcie rozstrzygnięcia przez tut. Organ, iż przedstawiona przez Spółkę interpretacja ww. przepisów jest prawidłowa.

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo z potwierdzeniem uiszczenia opłaty skarbowej w kwocie 17 zł
- 2) informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z

